

УДК 330:338.48

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2023-2.7>**Трусова Н.В.**

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет Дмитра Моторного

Цвілій С.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу,
Національний університет «Запорізька політехніка»

СТІЙКИЙ БЕЗПЕЧНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ТУРИСТИЧНІЙ ДЕСТИНАЦІЇ

У статті розглянуто комплексний підхід з забезпечення стійкого безпечного інноваційного розвитку у вітчизняній територіальній туристичній дестинації. Ідентифіковані види ризиків безпечного інноваційного розвитку туристичної діяльності ТТД методом експертного опитування представників туристичних операторів і агенцій. Виокремлені оптимізаційні методи управління ризиками безпечного інноваційного розвитку туристичних підприємств в ТТД. Наочно представлена оптимізація структурних складових безпечного інноваційного розвитку туристичних підприємств в ТТД України. Подано групи показників, які характеризують туристичну придатність ТТД для інноваційного розвитку (етнічний туризм). Надано комплекс пріоритетних заходів щодо зменшення негативних наслідків деструктивних процесів у системі «туризм-навколишнє природне середовище». Визначено індекс безпечного стану інноваційного розвитку туристичної індустрії ТТД України. Згруповано відносно однорідні ТТД в модернізаційному просторі безпечного інноваційного розвитку країни.

Ключові слова: туризм, інновація, дестинація, стійкий розвиток, безпека.

SUSTAINABLE SAFE INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE DOMESTIC TERRITORIAL TOURIST DESTINATION

Trusova Natalia

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

Tsviliy Sergiy

National University «Zaporizhzhia Polytechnic»

The relevance of the problem lies in the disclosure of security aspects of sustainable innovative development of the territory. The purpose of the study is to substantiate a comprehensive approach to finding ways to ensure sustainable, safe, innovative development in the domestic territorial tourist destination based on the assessment of threats and risks and optimization of their management methods to minimize the impact of destructive processes in the tourism industry. Several main threats to the tourism business in the context of interregional cross-border cooperation between Ukraine and EU countries are highlighted. The types of risks of safe innovative development of tourist activity of TTD were identified by the method of expert survey of representatives of tourist operators and travel agencies. The analysis of the results of the expert survey shows the low readiness of the tourist business environment of TTD for the implementation of the risk management system. Optimization methods of risk management of safe innovative development of tourist enterprises in the territorial tourist destination are singled out. The optimization of the structural components of the safe innovative development of tourist enterprises in the territorial tourist destinations of Ukraine is clearly presented. The relevance of the modernization space of TTD in conditions of instability, taking into account the effectiveness of programs of social adaptation of the population to the limitations and possibilities of setting up a system of comfortable and safe life activities, has been established. The main groups of indicators that characterize the tourist suitability of TTD for innovative development as ethnic tourism are presented. A set of priority measures to reduce the negative consequences of destructive processes in the "tourism-environment" system has been formed. The general index of the safe state of innovative development of the tourism

industry in the TTD of Ukraine was determined. Relatively homogeneous and adjacent TTDs are grouped in the modernization space of safe innovative development of the country. Further scientific developments make sense regarding the creation of a tourist hub in order to establish information and communication interaction between TTD.

Keywords: *tourism, innovation, destination, sustainable development, security.*

Постановка проблеми. Територіальна туристична дестинація є вирішальним елементом відповідної системи та представляє собою територію з усілякими зручностями, засобами обслуговування, послугами для забезпечення потреб туристів. Іншими словами, туристична дестинація включає найбільш важливі і вирішальні елементи туризму, необхідні для туристів. Регіон туристичної дестинації є одним з найважливіших у своїй системі, оскільки дестинації, їх імідж приваблюють туристів, мотивують візит і, таким чином, активізують туристичну систему. У цих умовах важливим є пропорційне виокремлення факторів конкурентоспроможності компанії, одним із яких виступає висока інноваційна активність. На розвиток інноваційної діяльності туристичних компаній впливають наступні фактори: економічні, технологічні, політичні, правові, організаційні, управлінські, соціальні, психологічні, культурні тощо. Інноваційний потенціал підприємств є основою формування модернізаційної парадигми функціонування територіальної туристичної дестинації у просторі післявоєнного відновлення та розвитку вітчизняної туристичної індустрії.

При аналізі стану середовища територіальної туристичної дестинації значної уваги потребують фактори, які безпосередньо впливають на впровадження інновацій: економічна ситуація, під впливом якої формуються купівельний попит та платоспроможність населення; дія виконавчих органів влади щодо підтримки розвитку туризму, вимоги законодавства; інтенсивність і масштаб конкуренції; стан комунікаційних мереж (можливості використання Інтернет, інших альтернативних способів зв'язку); можливість застосування нових технологій при організації подорожей (системи бронювання суб'єктами туристичного ринку, частка компаній, які впроваджують новітні технології); період часу, який потрібен для впровадження цифрових технологій на ринку.

Інновації в туристичній дестинації є процесом створення нових туристичних об'єктів за допомогою капіталу, а також модернізацію або реконструкцію існуючих. Інновації сприяють прискоренню процесу матеріалізації ідей створення нових туристичних об'єктів, здатних надавати туристичні послуги більшого обсягу при одночасному зростанні якості обслуговування туристів.

Значним чинником, що зумовлює необхідність запровадження інновацій у туристичну індустрію дестинації, є те, що туристична діяльність не тільки формує сферу послуг з організації подоро-

жей, а й є джерелом доходів для регіонів, сприяючи розвитку багатьох пов'язаних із нею секторів економіки. З цих причин обраний напрямок дослідження є актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вказана проблематика зумовлює доцільність пошуку шляхів забезпечення стійкого безпечного інноваційного розвитку у вітчизняній територіальній туристичній дестинації. Маємо дуже багатий закордонний досвід вивчення даного питання: Adam I., Adongo C., Alleyne D., Boxill I., Ambinder E., Barker M., Page S., Meyer D., Biagi B., Detotto C., Bholal-Paul H., Buaye R., Butler R., Manzo G., Mansfeld Y., Pizam A., Mawby R., Williams A., Montanari A. – дані вчені присвятили праці розгляду інноваційної складової туристичної індустрії. Дослідженню інноваційного розвитку вітчизняних територій присвячено праці таких учених, як: Бакурова А., Гальчинський А., Бартошук О., Діденко А., Барабанова В., Богатирьова Г., Горіна Г., Давидова О., Попова О., Іванова З., ін. Водночас, враховуючи особливості сучасного стану вітчизняної туристичної індустрії недостатньо повно розкриті безпекові аспекти стійкого інноваційного розвитку територій.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування комплексного підходу з пошуку шляхів забезпечення стійкого безпечного інноваційного розвитку у вітчизняній територіальній туристичній дестинації на основі оцінки загроз і ризиків й оптимізація методів управління ними для мінімізації впливу деструктивних процесів в туристичній індустрії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гарантія стійкого безпечного інноваційного розвитку туристичної індустрії в територіальній туристичній дестинації (ТТД) – в міжрегіональній транскордонній співпраці, забезпечує напрям міждержавної інтеграції України з країнами ЄС. У цьому контексті, необхідно виділити кілька основних загроз туристичного бізнесу [4; 5]:

– зростання конкуренції на ринку туристичних послуг та економічне забезпечення безпечного інноваційного розвитку туристичної індустрії в усіх регіонах-учасниках транскордонної співпраці. З одного боку, для українських ТТД існує загроза (навіть виклик) зростання вимог до якості та асортименту надання туристичних послуг іноземним туристам, а з іншого – туристичні підприємства ТТД суміжних держав стикаються із ризиками цінової конкуренції, оскільки велика частина закладів розміщення у суміжних

з країнами ЄС територій України надають туристичні послуги за значно нижчими у порівнянні із країнами ЄС цінами (хоча й дещо нижчої якості);

– низький розвиток інфраструктури є слабким параметром функціонування ТТД України. Відповідно, така ситуація становить вагому загрозу економічному забезпеченню безпечного інноваційного розвитку туристичних територій держави у рамках активізації транскордонної співпраці. Без гарантії комфортних умов проживання та харчування для іноземних клієнтів у більшості територіальних туристичних дестинацій України при розробці конкурентоспроможних туристичних маршрутів, відсутні якісні автошляхи, транспорт, інформаційні технології та комунікаційні послуги зв'язку;

– інтенсифікація транскордонного туристичного обміну неодмінно призводить до виникнення проблем забезпечення туристичних підприємств ТТД кваліфікаційними кадрами за спеціалізованою освітою, що вільно володіють низкою іноземних мов та мають навички роботи із іноземними туристами. Проте, ця проблема поступово вирішується, однак, стосовно певних категорій працівників залишається все ще гострою. Зокрема, це стосується фахівців-екскурсоводів, які у достатній мірі та обсязі володіють іноземними мовами. Нестача таких працівників у туристичних центрах України призводить до масового використання послуг іноземних фахівців туристичного супроводу, які не в повній мірі ознайомлені із специфікою туристичних ресурсів України та часто формують у іноземних туристів хибне враження про потенціал туристичної індустрії країни;

– активізація деструктивних соціальних процесів при інтенсифікації транскордонного співробітництва у рівних сферах ТТД супроводжується міжкультурною взаємодією, яка виникає у процесі туристичної діяльності. З одного боку, така взаємодія відбувається на рівні місцевого населення та туристів територіальних дестинацій, з іншого – туристичні підприємства у своїй діяльності стикаються із певним ступенем сприйняття (неприйняття) соціально-культурних цінностей у дестинаціях їх розташування.

Водночас, розвиток транскордонного співробітництва у сфері туризму має також низку вагомих переваг, серед яких [6]: зростання інтенсивності транскордонних туристичних потоків, що сприяє підвищенню конкурентоздатності територіальних дестинацій; посилення трудової міграції працівників туристичного обслуговування, що дозволяє активізувати обмін досвідом та підвищити якість послуг, що надаються туристам; набуття можливості формувати транскордонні інноваційні структури (кластери), які активізують безпечний інноваційний розвиток туристичної індустрії в ТТД та підвищують їх міжнародну

конкурентоздатність; удосконалення розвитку інфраструктури, зокрема, транспортної, її уніфікація, спрощує переміщення туристів та створює пріоритетні умови для розвитку міжнародного туризму; отримання можливості для активізації розвитку окремих видів туризму (ділового, етнічного, шоп-туризму) та формування мережі альтернативних закладів розміщення у прикордонній зоні на базі садиб сільського туризму.

Вказані переваги не є абсолютними і за певних умов можуть розглядатися як виклики і навіть загрози безпечному інноваційному розвитку ТТД, що мають стратегічний потенціал цільової регіональної туристичної системи та міцні транскордонні зв'язки в інших сферах. В сучасних умовах транскордонного співробітництва важливе значення має не лише інтенсивність економічних зв'язків із міжнародними партнерами, а й гарантія конкурентоздатності ТТД в умовах міжнародної конкуренції, яка може бути забезпеченою через формування стійкого безпечного стану в рекреаційно-туристичній сфері.

Ідентифіковано види ризиків безпечного інноваційного розвитку туристичної діяльності ТТД методом експертного опитування представників туристичних операторів і туристичних агенцій. Узагальнені результати наведено на рис. 1.

Визначено, що найвищим рівнем характеризуються валютні ризики, в контексті міжнародної туристичної діяльності ТТД (4,1%). Зростання курсу долара США та євро вплинуло негативно на платоспроможний попит туристів середнього класу (ризик складає 3,6%). Туристи цієї групи обирають дешевші закордонні тури або подорожі по Україні. Туристи із достатнім рівнем платоспроможності, не знизили витрат на рекреацію і туризм. Не менш впливовим внутрішнім ризиком для країни, що заважає безпечному інноваційному розвитку туристичної індустрії в ТТД є інфляція (3,7%). Спостерігається зростання тарифів на перевезення туристів, підвищуються ціни на послуги гостинності (2,8%). Військово-політичні конфлікти у державі негативно впливають на туристичні підприємства, які спеціалізуються на іноземному (в'їзному) туризмі (3,5%). Досить значний вплив на діяльність підприємств здійснюють ризики зниження рівня життя населення, зменшення витрат на рекреацію і туризм (3,4%). Також доволі високий рівень ризику пов'язаний із жорсткими вимогами до перетину кордону на прикордонній території (3,6%). Зазначено, що через складність перетину кордону через пандемію Covid-19, чисельність туристів зменшилась приблизно на 25%.

Аналіз результатів експертного опитування свідчить про низьку готовність туристичного бізнес-середовища ТТД до впровадження системи управління ризиками. Водночас, доцільно наголосити на досить адекватному сприйнятті необхід-

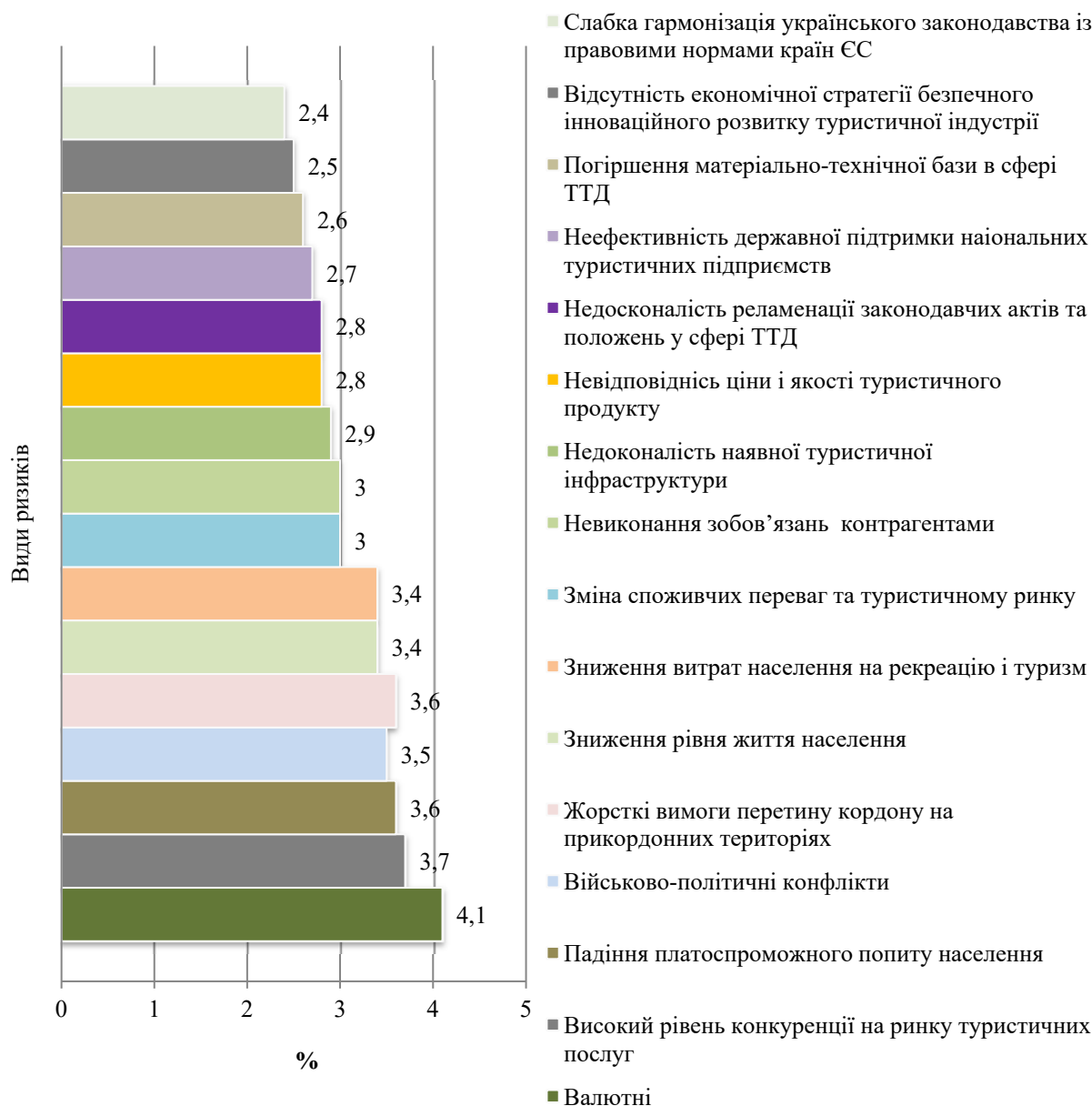

Рис. 1. Експертна оцінка ризиків туристичного бізнесу в територіальних туристичних дестинаціях України, %

Джерело: розраховано авторами

ності впровадження модернізаційної парадигми оцінки безпечного стану інноваційного розвитку туристичних підприємств. Зокрема, більшість респондентів визнали основними складовими безпеки туристичної діяльності суб'єктів ТТД здатність адекватно реагувати на зовнішні загрози і наявність високого потенціалу для інноваційного розвитку через впровадження методів бізнес-планування (78,6%), диверсифікацію асортименту послуг (78,6%), підбір персоналу (78,6%), диверсифікацію партнерства (57,1%), застосування штрафних санкцій до контрагентів чи клієнтів (57,1%), особисте страхування (50%). Дані результати опитування унаочнено та представлено на рис. 2.

Найбільш суттєві складові безпечного інноваційного розвитку туристичних підприємств в ТТД України представлено на рис. 3.

Формування позитивного іміджу територіальної туристичної дестинації в безпечному інноваційному розвитку туристичної індустрії країни як домінанти її привабливості має охоплювати: гармонізацію державної регіональної політики та діяльності місцевих органів влади з метою стимулювання туристичної діяльності суб'єктів та отримання синергійного ефекту, координації дії у сфері використання інформаційних технологій в напрямі реалізації власних і просторових конкурентних переваг.

З огляду на перспективи функціонування структурних складових туристичної індустрії, що

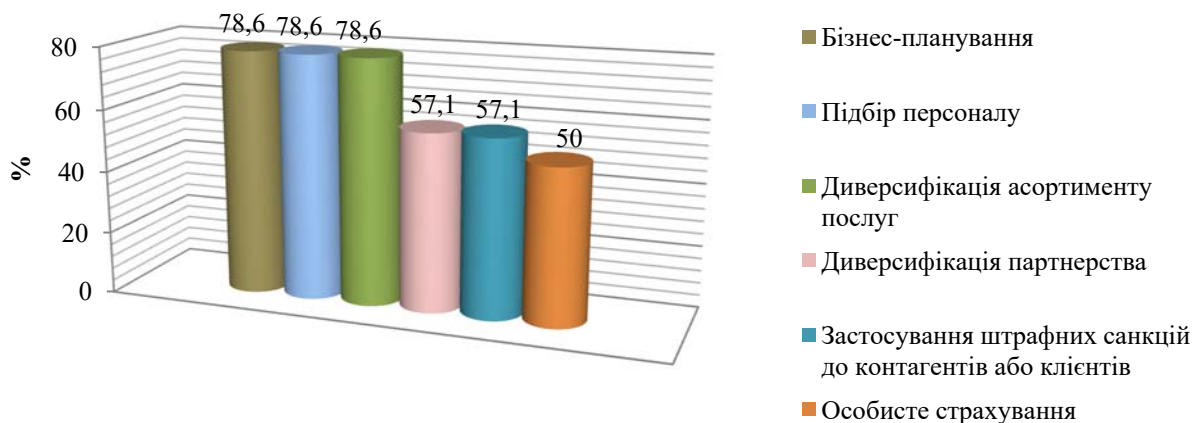

Рис. 2. Оптимізаційні методи управління ризиками безпечного інноваційного розвитку туристичних підприємств в територіальній туристичній дестинації

Джерело: розраховано авторами

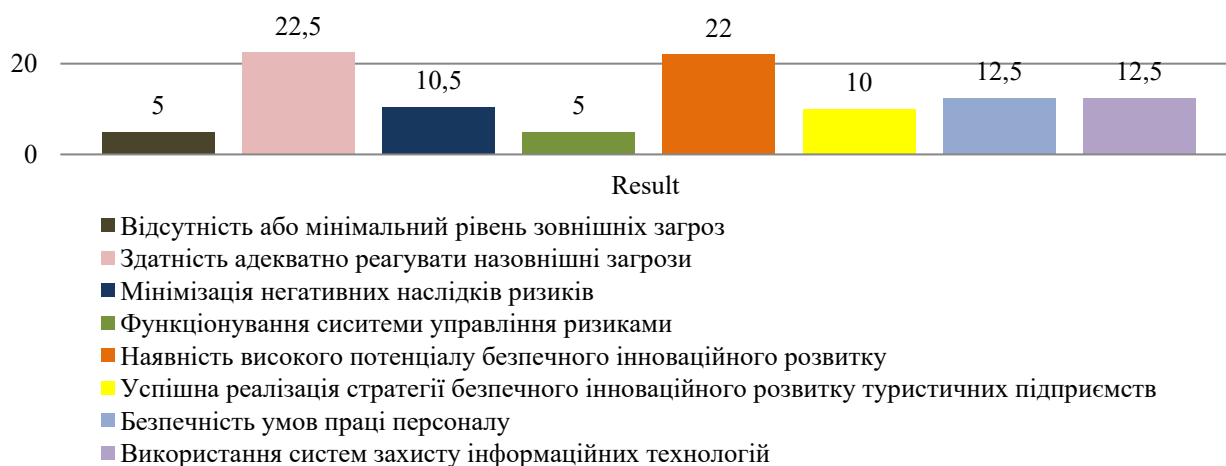

Рис. 3. Оптимізація структурних складових безпечного інноваційного розвитку туристичних підприємств в територіальних туристичних дестинаціях України, %

Джерело: розраховано авторами

формують інфраструктуру, безпекову і соціальну компоненти територіальних туристичних дестинацій з позицій ризикологічного підходу, слід констатувати актуальність модернізаційного простору ТТД в умовах нестабільності, враховуючи результативність програм соціальної адаптації населення до обмежень та можливостей налагодження системи комфортної і безпечної життєдіяльності. Так, обираючи між природними туристичними об'єктами та об'єктами антропогенного походження, для розробки маршрутів адаптивного туризму, перевагу слід надавати історико-культурним об'єктам, однак розглядати їх доцільно у межах певних ландшафтних одиниць.

Важливою вимогою до формування потоків адаптивного туризму має бути сприятлива екологічна ситуація та наявність життєдіяльної інфраструктури, насамперед, транспортної та медичної. Власне саме тому важкодоступні та малоосво-

ені гірські, лісисті території, що мають низький рівень екологічного забруднення та високу атрактивну і лікувально-оздоровчу цінність, не завжди можуть бути задіяні для активізації адаптивного туризму. Тобто, гарантія безпечного інноваційного розвитку в туристичній індустрії можлива лише за умови доступності транспортних шляхів і медичної допомоги у будь-якій точці маршруту, а не лише на безпечних обраних туристичних об'єктах [10].

Запропоновано розглядати етнотуристичний потенціал територіальних туристичних дестинацій як сукупність просторових ресурсів та об'єктів, що формують їх привабливість для розвитку потенціалу окремих соціальних груп, національних меншин чи особливих таксономічних формувань, які виокремлюють їх у національному просторі, та дозволяють ефективно формувати відповідні спеціалізовані туристичні потоки.

Важливим чинником, який впливає на рівень придатності територіальної туристичної дестинації для розвитку етнотуризму є її етнографічна спадщина, яка використовується у двох напрямках: перший – відвідування наявних поселень, які зберегли особливості традиційної культури та побуту певних народів. Зазначені поселення можуть бути демонстраційними чи показовими, і бувають постійними та тимчасовими; другий – ознайомлення з музеями народного побуту, експозиції яких містять колекції народних костюмів, предметів селянського побуту і народної творчості, притаманних населенню певних регіонів. Вони знайомлять туристів з історичним минулим краю, своєрідною культурою, традиційними видами побуту, традиціями [1].

Серед основних груп показників, які характеризують туристичну придатність ТТД для інноваційного розвитку, як етнічного туризму, можна виділити [2]:

- природно-ресурсний потенціал територіальної дестинації (n), який слід розглядати як сукупність засобів і запасів щодо створення етнотуристичного продукту, і який може бути виражений як в кількісній, так і якісній формі;

- кількість і якісний рівень історико-культурних етнотуристичних об'єктів (e), які можуть бути використані у процесі розробки спеціалізованого туристичного продукту;

- інтенсивність туристичних потоків (t). Цей показник є дуже важливим, оскільки показує рівень зацікавлення туристами певною територією, а також рівень її залучення до туropolітаторської діяльності;

- наявність і якість інфраструктурного забезпечення території (i), що включає конкретні заклади туристичної інфраструктури, які надають послуги зв'язку, розміщення, харчування, транспорту, розваг, додаткові сервіси тощо.

Взагалі, етнотуристичний потенціал територіальної дестинації ($P_{ethnotouristic}^{td}$) як функція усіх чотирьох груп показників визначається таким чином [2]:

$$P_{ethnotouristic}^{td} = f(n, e, t, i), \quad (1)$$

де $P_{ethnotouristic}^{td}$ – етнотуристичний потенціал територіальної дестинації; n – природно-ресурсний потенціал ТТД; e – кількість і якісний рівень історико-культурних етнотуристичних об'єктів; t – інтенсивність туристичних потоків; i – наявність і якість інфраструктурного забезпечення території.

Оцінюючи групи показників, які характеризують рівень придатності конкретної територіальної туристичної дестинації до етнотуризму можна охарактеризувати та спрогнозувати перспективи її ефективного використання для організації етнічних турів, а отже, опосередковано оцінити ступінь впливу фактора етнотуристичного потенціалу на

стан безпечного інноваційного розвитку конкретної територіальної туристичної дестинації.

Одним із шляхів безпечного інноваційного розвитку туристичної сфери ТТД є інтенсифікація екологічного туризму, який може забезпечити збалансовану взаємодію туристичної діяльності суб'єктів з навколишнім середовищем. Сучасні глобальні темпи зростання популярності екологічного туризму прямо пропорційні до швидкості зменшення кількості і площ малозмінених природних та традиційних культурних ландшафтів. Пропонується виділити два напрями екотуризму – природно-заповідний та сільський (агротуризм).

З позиції дуалістичного характеру екологічної безпеки туристичної індустрії в ТТД, заходи у напрямку її забезпечення повинні вживатися як туристичними підприємствами (туристами), так і органами влади та підприємствами інших галузей, що чинять деструктивний вплив на стан та якість навколишнього природного середовища. Зважаючи на зазначене, сформовано комплекс пріоритетних заходів щодо зменшення негативних наслідків деструктивних процесів у системі «туризм-навколишнє природне середовище» (табл. 1).

Обчислені значення сумарних індексів потенціалу інноваційного розвитку туристичної індустрії в ТТД, індексу загроз інноваційного розвитку ТТД, дозволили визначити загальний індекс безпечного стану інноваційного розвитку туристичної індустрії в ТТД України (рис. 4).

Таким чином, безпечний рівень інноваційного розвитку формують Львівська ТТД (5,64), Івано-Франківська ТТД (4,57), Волинська ТТД (4,37), Одеська ТТД (4,03), Тернопільська ТТД (3,62) та Чернівецька ТТД (3,21). Найнижчі показники індексу характерні для Дніпропетровської ТТД (-0,88), Харківської ТТД (-1,13). Розподіл ТТД на типи макрорегіонів дозволив помітити їх чітку просторову локалізацію в Україні (рис. 5).

Це дозволило виділення відносно однорідні та суміжні групи ТТД в модернізаційному просторі безпечного інноваційного розвитку країни. Так, Макрорегіон I типу (Західний) характеризується найнижчим рівнем загроз безпечного інноваційного розвитку і першим в Україні за загальним індексом безпеки розвитку туристичної індустрії. Центральний макрорегіон (II типу) містить найбільшу кількість ТТД та за значенням індексу безпеки туристичної індустрії випереджує лише макрорегіон IV типу (Східний). Макрорегіон III типу (Південний), незважаючи на своє приморське положення характеризується середніми значеннями усіх обчислених індексів. Східний макрорегіон володіє найнижчим потенціалом безпеки інноваційного розвитку туристичної індустрії та досить високим рівнем загроз і, як наслідок, найнижчим в Україні показником загального індексу.

Таблиця 1

Мінімізація загроз та деструктивних процесів у системі «туризм-навколишнє природне середовище» для інтенсифікації екологічного туризму в модернізаційному просторі безпечного інноваційного розвитку територіальної туристичної дестинації

Природні компоненти	Деструктивні процеси	Негативні наслідки	Шляхи мінімізації
Гірські породи	Фізичне та хімічне вивітрювання, карст	Руйнування геофоморфологічних об'єктів (скали, печери), зсуви, селеві потоки	зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферу та поверхневі води; - контроль за вирубною лісів та інтенсивне лісовідновлення; - контроль за туристичним використанням геоморфологічних об'єктів;
Поверхневі і підземні води	Забруднення неочищеними стічними водами	Погіршення якості питної води, зниження рекреаційної цінності водних об'єктів	- повне очищення стічних вод; - оновлення технологічної бази підприємств-забруднювачів поверхневих вод;
Атмосферне повітря	Забруднення шкідливими речовинами, пилом	Погіршення якості атмосферного повітря, зниження його прозорості	- впровадження нових технологій очищення викидів на підприємствах-забруднювачах атмосферного повітря; - оновлення автомобільного парку, перехід на екологічно безпечні види палива; - посилення контролю та відповідальності за спалювання сміття та листя (трави); - контроль за вирубною лісів та інтенсивне лісовідновлення; - озеленення міст та прилеглих територій;
Ґрунти	Ерозія, зменшення родючості, забруднення шкідливими речовинами та сміттям	Руйнування ґрунтового покриву, погіршення якості зелених насаджень та сільськогосподарської продукції, погіршення естетичної привабливості ландшафтів	контроль за вирубною лісів та інтенсивне лісовідновлення; - впровадження нових технологій очищення викидів на підприємствах-забруднювачах; - оновлення автомобільного парку, перехід на екологічно безпечні види палива; - контроль за засмічуванням природних територій, впорядкування вивезення сміття;
Рослинність	Вирубання, виривання, витоцпування, спалювання	Зменшення лісового покриву, зникнення та загроза зникнення видів рослин, погіршення якості атмосферного повітря, зсуви, селеві потоки, повені та паводки, погіршення естетичної привабливості ландшафтів	- контроль за вирубною лісів та інтенсивне лісовідновлення; - розширення площ об'єктів природно-заповідного фонду; - обладнання екотуристичних маршрутів, зон організованої рекреації;
Тваринний світ	Винищення, скорочення площ придатних для життєдіяльності	Зникнення та загроза зникнення видів тварин	- контроль за вирубною лісів та інтенсивне лісовідновлення; - розширення площ об'єктів природно-заповідного фонду; - створення умов для розведення рідкісних та зникаючих видів тварин; - контроль за мисливством та рибальством, боротьба із браконьєрством.

Джерело: складено авторами за даними [3; 7; 8]

Формування позитивного іміджу ТТД в макрорегіонах дозволить гармонізувати державну політику в сферах туристичної індустрії з метою стимулювання безпечного інноваційного розвитку туристичної діяльності суб'єктів та впровадження регіонального туристичного брендингу в Україні.

Висновки з проведеного дослідження. Бренд повинен уособлювати найхарактерніші риси

територіальної туристичної дестинації, виокремлювати їх переваги та унікальні особливості для позиціонування між іншими територіями, які схожі за туристичним потенціалом за такими компонентами, як потенціальна оригінальність та інформаційне подання, візуалізація і верифікація брендингу на внутрішньому та на зовнішньому ринках. Слід додати, що розробка брендів ніяким чином не повинна створити конкурентне вороже

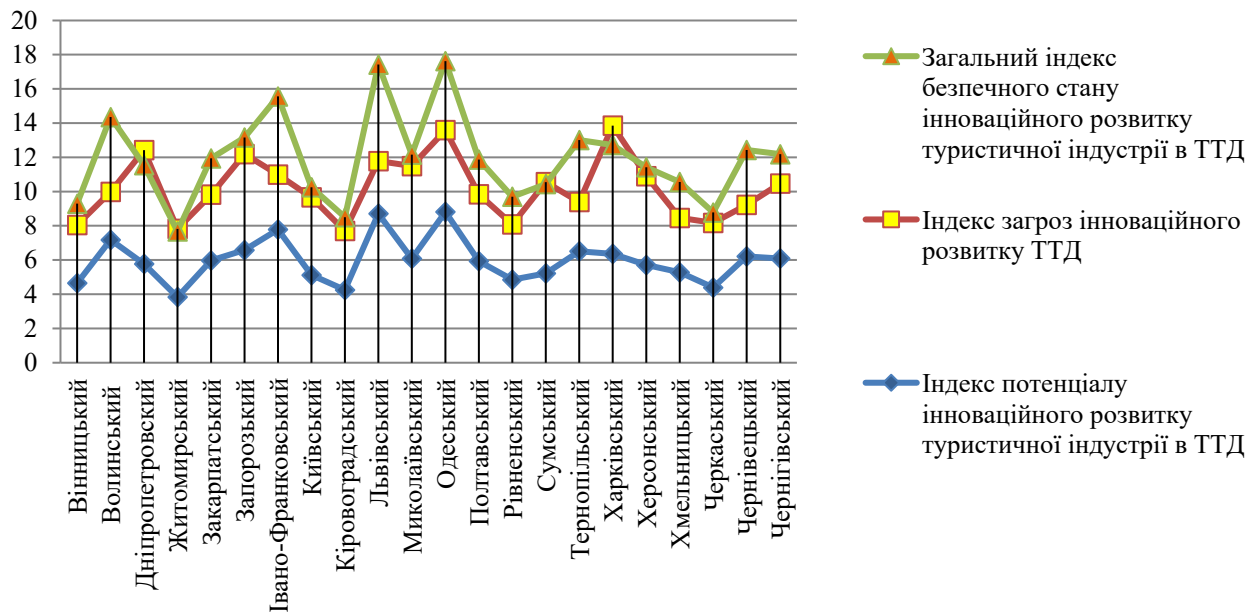

Рис. 4. Загальний індекс безпечного стану інноваційного розвитку ТТД України

Джерело: розраховано авторами за даними [9]

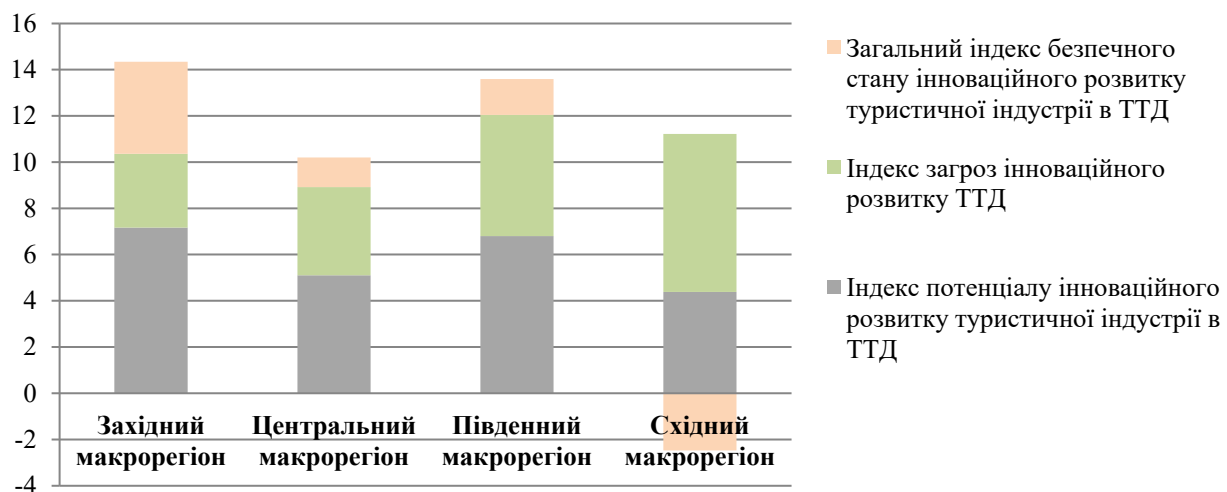

Рис. 5. Загальний індекс безпечного стану інноваційного розвитку за макрорегіонами України

Джерело: розраховано авторами

середовище між дестинаціями, а навпаки, сукупність брендів різних вітчизняних ТТД повинне привести до побудови оптимальної їх архітектури в просуванні унікальних рис індустрії туризму на глобальному ринку. Так, вагомою умовою є ефективна державна політика, в результаті впровадження якої у післявоєнному періоді в Україні

можна отримати певні гарантії безпечного інвестиційного розвитку індустрії туризму, що відповідає принципам територіального туристичного брендингу. Подальші наукові розробки мають сенс щодо створення туристичного хабу з метою налагодження інформаційно-комунікативної взаємодії між ТТД.

Список використаних джерел:

1. Бакурова А.В., Діденко А.В., Попова О.Ю. Оптимізація діяльності туристичних підприємств при формуванні міжрегіонального кластера. *Економіка. управління. Інновації*. 2011. № 1(5). URL: http://tourlib.net/statti_ukr/bakurova2.htm.
2. Барабанова В.В., Богатирьова Г.А., Горіна Г.О. Маркетингові механізми розвитку індустрії туризму в умовах нестабільного середовища. *Журнал геології, географії та геоєкології*. 2020. № 29 (4). С. 625–636.

3. Barker M., Page S.J., Meyer D. Modeling Tourism Crime – The 2000 Americas Cup. *Annals of Tourism Research*. 2002. № 29(3). P. 762–782. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00079-2](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00079-2)
4. Бартошук О.В. Моделі розвитку індустрії туризму (зарубіжний досвід). *Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво*. 2011. № 2. С. 62–68.
5. Давидова О. Особливості застосування інновацій у розвитку туристичної галузі України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 7(172). С. 65–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2015_7_11
6. Гальчинський А.С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: методологічні аспекти. Київ : Либідь, 2006.
7. Голднер К.Р., Річі Дж. Р.Б., Макінтош Р.В. Принципи туризму. Практики та філософії. Нью-Йорк : John Wiley & Sons, 2002.
8. Іванова З.О. Стратегічне управління підприємствами індустрії туризму. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки*. 2015. № 6. С. 65–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutden_2015_6_11
9. Regional Statistics of Ukraine. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/Arch_reg.htm
10. Trusova N.V., Tsviliy S.M., Gurova D.D., Demko V.S. and Samsonova V.V. Budget Instruments for Stimulating the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry in Ukraine. *Economic Affairs*. 2023. Vol. 68. № 01s. P. 253–269. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.28>. URL: <https://economicsaffairs.co.in/Journal/abstract/id/NTcyNQ==/?year=2023&month=February&volume=Volume%2068&issue=Issue%201s>

References:

1. Bakurova A.V., Didenko A.V., Popova O.Yu. (2011) Optimization of activity of tourist enterprises at formation of an interregional cluster. *Economy. Management. Innovations*, no. 1(5). Available at: http://tourlib.net/statti_ukr/bakurova2.htm
2. Barabanova V.V., Bohatyryova G.A., Gorina G.O. (2020) Marketing mechanisms of tourism industry development under instable environment. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, no. 29(4), pp. 625–636.
3. Barker M., Page S.J., Meyer D. (2002) Modeling Tourism Crime – The 2000 Americas Cup. *Annals of Tourism Research*, no. 29(3), pp. 762–782. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00079-2](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00079-2)
4. Bartoshuk O.V. (2011) Models of development of the tourism industry (foreign experience). *State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship*, no. 2, pp. 62–68.
5. Davydova O. (2015) Features of application of innovations in development of tourist industry of Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, no. 7(172), pp. 65–69. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2015_7_11
6. Galchynskiy A.S. (2006) Global Transformations: Conceptual Alternatives: Methodological Aspects. Kiev: Lybid.
7. Goldner C.R., Ritchie J.R.B., McIntosh R.W. (2000) *Tourism Principles. Practices and Philosophies*. New York: John Wiley & Sons.
8. Ivanova Z.O. (2015) Strategic management of enterprises in the tourism industry. *Bulletin of Kyiv National University of Technology and Design. Series: Economic Sciences*, no. 6, pp. 65–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutden_2015_6_11
9. Regional Statistics of Ukraine. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/Arch_reg.htm
10. Trusova N.V., Tsviliy S.M., Gurova D.D., Demko V.S. and Samsonova V.V. (2023) Budget Instruments for Stimulating the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry in Ukraine. *Economic Affairs*, vol. 68, no. 01s, pp. 253–269.

E-mail: trusova_natalya5@ukr.net; 0994300103@ukr.net